

HØRING ALKOHOLPOLITISK HANDLINGSPLAN LILLESTRØM

IOGT Concordia takker for muligheten til å komme med innspill til alkoholpolitisk handlingsplan i Lillestrøm kommune. Vi er en av de eldste foreningene i Lillestrøm og har arbeidet både med rusforebyggende og kulturelt arbeid her i kommunen i 142 år. IOGT jobber for at det skal være lett å ta rusfrie valg.

Noe av det viktigste vi har gjort i alle år er å sørge for at det har vært alkoholfrie- eller rusfrie møteplasser i kommunen. Dette er noe vi er opptatt av også når det gjelder kommunens handlingsplan.

Vi er glade for at det ikke er foreslått noen utvidelse av steder hvor det kan skjenkes alkohol, og at forslag om dette ble nedstemt i Formannskapet. Det er et press flere steder i landet på at det skal skjenkes alkohol på idrettsarrangement. Derfor har et vedtak om at idrettsarrangementene i kommunen fortsatt skal være alkoholfri også nasjonal betydning. Hvis vi mener alvor med formuleringer om at rusfrie arenaer skal opprettholdes vil dette bli desto viktigere fremover. Hensynet til at barn og unge skal få kunne ferdes i mest mulig rusfrie omgivelser må stå sterkere enn næringsinteresser i dette tilfellet.

Dette handler heller ikke bare om ungdommer. Vi kjenner til mennesker med rusutfordringer som lar være å gå i butikken før etter salgstid for øl for å slippe å bli fristet. Det er flere som har behov for fristeder for salg og skjenking, og av hensyn også til disse må vi beholde disse stedene.

Det viktigste er forebygging

Vi vet at totalforbruket er den dominerende faktoren som styrer rusmiddelskadenes omfang. Norge har sluttet seg til WHO's mål om en 20 prosent reduksjon av det skadelige alkoholforbruket innen 2025 (sammenlignet med 2010-tall). For å oppnå dette må vi også sette mål for en reduksjon av totalforbruket og bruke virkemidler og tiltak som retter seg mot hele befolkningen.

For IOGT er det viktig å ta utgangspunkt i hvorfor mennesker gjør et valg om å bruke rusmidler. For mange handler det om ønsket om å oppleve noe positivt, forsterke en stemning eller oppnå sosiale gevinster. For noen handler det om å håndtere eller mestre negative følelser. Forebyggingsarbeidet må rette seg mot og kommunisere med begge grupper. Noen mennesker vil være mer sårbare for problemer enn andre, derfor er arbeid for inkludering og mot utenforskap viktig. I vårt arbeid jobber vi mye med foreldrestøttende tiltak gjennom prosjektet «Sterk&klar» som henvender seg til foreldre til ungdomsskoleelever. Dette er tiltak som også anbefales av UNODC (United Nations Office on Drugs and crime) i deres International Standards on Drug Problems.

Overordnet er det sentralt at det på alle nivåer kommuniseres at det er et klart mål å holde rusmiddelbruken og –skadene i samfunnet nede. Forebygging handler om å påvirke den fysiske og økonomiske tilgjengeligheten, arbeide med aksept og hvilke normer rusmidler omgis av (sosial tilgjengelighet) og ta hensyn til hvor attraktive de ulike rusmidlene er for den enkelte og hvilke forestillinger folk har om positive og negative virkninger av et stoff (psykologisk tilgjengelighet)

Vi har følgende forslag til endringer eller tillegg til planen

Generelt

Planen som er til behandling gir en oversikt over rammene for bevilgningssystemet, men viser til andre planer for de ulike virkemidlene kommunen har for å begrense rusmiddelskader. Vi er enige i at

bevilgninger, salgs- og skjenketider er blant de mest sentrale virkemidlene vi har, men beklager likevel at man ikke har laget en plan hvor det er mulig å se andre virkemidler i en sammenheng, og klarere se koblingen mellom mål og tiltak.

I handlingsplanen vises det til «Strategi for bærekraftig folkehelsearbeid» som kommunen har vedtatt. Men denne planen er på et overordnet nivå, og nevner ikke temaet alkohol overhodet, selv om mye av det som står i strategien selvsagt også er relevant for rusforebygging. En helhetlig alkoholpolitisk handlingsplan vil også kunne ta med punkter som ikke var like naturlig å ta med i den vedtatte Handlingsplan for rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid. Helsedirektoratet anbefaler også at kommunens alkoholpolitiske handlingsplan utarbeides som del av en helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan.

Vi oppfordrer derfor kommunestyret til å ta opp en mer helhetlig alkoholpolitisk handlingsplan senere i perioden, og innarbeide dette i planstrategien til kommunen.

Hovedmål for alkoholpolitikken i Lillestrøm

Lillestrøm kommune har som en del av sine verdier og mål vedtatt at FNs bærekraftsmål ligger i bunnen og skal styre de valgene kommunen tar. Dette poengteres i andre planer kommunen har, men vi savner det i denne planen. Vi foreslår derfor at det under målsettinger settes inn

Planen er også et ledd i arbeidet med å oppfylle FNs bærekraftsmål i kommunen, der delmål 3.5 er å «styrke forebygging og behandling av rusmiddelmisbruk, blant annet misbruk av narkotiske stoffer og skadelig bruk av alkohol.»

Helsedirektoratet anbefaler at de kommunale alkoholpolitiske planene bør konkretisere hvilke tiltak kommunen vil satse på for å nå den landsomfattende målsetningen om å redusere alkoholforbruket. Vi savner også disse målsetningene i planen, slik de er fastsatt i Nasjonal alkoholstrategi (2021-2025) som ble lagt frem av Solberg-regjeringen, og folkehelsemeldingen som dagens regjering har lagt frem. Dette er målsetninger som har tverrpolitisk støtte, og som tar utgangspunkt i WHO's anbefalinger. Uten disse vil det være vanskelig å se hvordan kommunens planer henger sammen med de nasjonale målene.

Vi foreslår derfor at det legges til følgende hovedmål for alkoholpolitikken i Lillestrøm

Alkoholpolitikken i kommunen skal følge opp nasjonal alkoholstrategi og folkehelsemeldingen med mål å redusere skadelig bruk av alkohol med 20 prosent frem til 2030 (fra 2010-nivå).

For å følge opp en slik målsetting er det viktig at kommunen sørger for kunnskap om hvordan en ligger an. Måltall for et slikt hovedmål vil være en kombinasjon av

- * Alkoholforbruk per innbygger i kommunen
- * Andel unge og voksne som har episodisk høyt alkoholinntak
- * Alkoholrelatert sykkelighet og dødelighet (alkoholavhengighet)

Vi har gode tall på dette på nasjonalt nivå, men savner det på kommunalt, foruten for ungdommer gjennom Ungdata. Vi oppfordrer derfor kommunen til å sette i gang et arbeid med å forbedre kunnskapen om rusituasjonen i kommunen.

Vi foreslår derfor at det settes inn følgende avsnitt i kapitlet 2. Målsettinger for alkoholpolitikken i Lillestrøm kommune:

Alkoholpolitikken i politikken skal være kunnskapsbasert, og det må være mulig å se sammenhengen mellom tiltak og målsettinger. Det må etableres tydelige indikatorer på forbruk og skader som kan følges opp i senere planer. Kommunen går i dialog med forskningsmiljøer for å få på plass slike, og vil i samarbeid med andre kommuner på Romerike gjennomføre jevnlig undersøkelser for å følge utviklingen.

Ungdata-tallene for Lillestrøm kommune viser at situasjonen på mange måter er god, og på flere av indikatorene ligger vi bedre an enn landsgjennomsnittet. Prosentandelen av elevene på ungdomstrinnet som har vært beruset på alkohol i løpet av det siste året har imidlertid vært svakt økende fra 11 prosent i 2016 og 10 prosent i 2019, og til 15 prosent i 2022. På videregående svarer 13 prosent at de drikker alkohol hver uke, som er 4 prosentpoeng over landsgjennomsnittet, og 17 prosent har vært beruset 11 ganger eller mer siste år (Dette er av de elevene på Vgs som er under 18 år.). Det tyder altså på at selv om de fleste ikke drikker eller drikker moderat, så er det ungdomsmiljøer også i Lillestrøm kommune hvor forbruket er høyt. Vi mener derfor at det også bør settes inn som et nytt hovedmål i planen om at

Kommunen skal forsterke tidlig innsats mot rusmiddelbruk, særlig i ungdomsmiljøene.

Retningslinjer for salgs- og skjenkebevilling

Vi støtter som tidligere nevnt at det ikke åpnes opp for salg eller skjenking på nye steder. Spesielt vil vi understreke at dette også gjelder ambulerende skjenkebevillinger og at man holder fast på, som det står at, at det ikke gis bevilling til enkeltanledninger for idrettsarrangementer eller til arrangementer som har familier, barn og ungdom som typisk hovedmålgruppe. Dette punktet hadde imidlertid vært sterkere om man hadde listet opp noen eksempler på hva slags arrangementer dette er.

Når det gjelder virksomheter som ikke innvilges alminnelig eller skjenkebevilling til enkeltanledninger vil vi i tillegg til det som står legge til biblioteker.

Vi støtter også punktene om at skjenkelokaler skal være universelt utformet, og at innehaver må kunne dokumentere at de har tariffavtale. At vi har en seriøs serveringsbransje er viktig, og kriterier som dette kan være et av flere måter å sørge for dette på.

Vi vil også spesielt peke på punktet om at hensynet til ro- og ordensmessige hensyn må være et av kriteriene for innvilgelse av skjenkebevilling. Det har de siste årene kommet mange nye boliger i Lillestrøm sentrum, og selv om man ikke kan forvente seg en støyfri tilværelse når man velger å flytte inn i et sentrumsområde mener vi at dette med nattero er noe som det bør følges ekstra nøye med fremover. Vi foreslår også at det i pkt G1 Samarbeid om Trivelig Uteliv legges til følgende tema som skal ha ekstra fokus

**** Nattero i boligområder***

Flere kommuner har valgt å sette inn et eget punkt om russefeiring. Vi foreslår at det settes inn et eget punkt under skjenkebevilling ved enkeltanledninger –

Russefeiring

**Lillestrøm kommune ønsker at russefeiringen skal foregå i trygge og sikre omgivelser.
Russearrangementer må søke om skjenkebevilling på lik linje som andre enkeltanledninger.
Søknaden avgjøres av kommunen i samarbeid med politiet. Det skal legges stor vekt på politiets
vurdering av arrangementet**